Prémie Jana Friče za rok 2024 udělena Václavu Pavlíkovi

27.1.2025 - Pavel Suchan, Václav Pavlík | Astronomický ústav AV ČR

V úterý 21. ledna 2025 od 13 hodin proběhne na observatoři Astronomického ústavu AV ČR slavnostní předání Prémie Jana Friče za rok 2024. Laureátem je RNDr. Václav Pavlík, Ph.D. z Oddělení galaxií, který získává toto ocenění za soubor prací „Podrobná studie hvězdné dynamiky a vývoje hvězdokup".

Prémii Jana Friče uděluje Astronomický ústav AV ČR od roku 2009 svým mladým pracovníkům za mimořádné výsledky, které přispívají k prestiži ústavu v mezinárodním srovnání.

Při příležitosti předání Prémie Jana Friče **čerstvý držitel ocenění pronese laureátskou přednášku na téma „Podrobná studie hvězdné dynamiky a vývoje hvězdokup"** Přednáška bude přednesena v angličtině.

Charakteristika oceňované vědecké práce Václava Pavlíka

V předloženém souboru prací se Václav Pavlík soustředil na podrobnou analýzu složitých procesů ovlivňujících vývoj hvězdokup a jejich složek (tj. hvězd a hvězdných pozůstatků, jako jsou neutronové hvězdy a černé díry). Jednou z předností Pavlíkova přístupu je propojení teoretického modelování s pozorovacími daty skutečných systémů. To mu umožnilo se zaměřit na klíčové aspekty hvězdné dynamiky.

Jedním z nich je vliv dvojhvězd a primordiálního rozdělení hmotností na vývoj mladých hvězdokup (např. ve Velké mlhovině v Orionu). Dalším je vliv rychlostí hvězd na tzv. relaxační procesy nebo ekvipartici energie uvnitř hvězdokup. Jako poslední se pak dotýká otázky stability hvězdokup v extrémním gravitačním poli - např. u kupy IRS13 v Galaktickém centru poukázal na možnou neexistenci černé díry střední hmotnosti a nutnost aktualizovat naše teoretické odhady při hledání těchto objektů, které jsou dosud nevyřešenou otázkou současné astrofyziky.

Cenu předávají Mgr. Michal Bursa, Ph.D. - ředitel Astronomického ústavu AV ČR a RNDr. Bruno Jungwiert, Ph.D. - předseda Rady Astronomického ústavu AV ČR .

Prémie Jana Friče je pojmenována po mladším z bratrů Fričových, který se společného snu vybudování hvězdárny v Ondřejově nedožil. Prémie se každoročně uděluje k datu blízkému nenadálému úmrtí Jana Friče, tedy k 21. lednu. Astronomický ústav AV ČR tak zároveň uctívá jeho památku.

Jan Frič (13. února 1863, Paříž – 21. ledna 1897, Praha) byl nejenom fyzik a chemik, ale také podnikatel. S bratrem Josefem Fričem založili továrnu na výrobu opticko-mechanických přístrojů „Josef a Jan Frič". Společně se věnovali také astronomii, především astronomické fotografii. Hvězdárnu v Ondřejově už ale v roce 1898 založil pouze Josef Frič, protože jeho mladší bratr v roce 1897 zemřel ve svých 34 letech na pooperační komplikace.

https://www.asu.cas.cz/articles/2372/19/premie-jana-frice-za-rok-2024-udelena-vaclavu-pavlikovi